

Karada, Denizde, Havada, Her Yerde Onlar...

Gümüş Martılar

Bu yazıyı okumaya başlamadan önce sizlerden bir şey yapmanızı isteyeceğiz. Bir kâğıt ve kalem alın; sonra kâğıdın üstüne hiç düşünmeden, çabucak uçan bir kuş resmi çizin. Çabucak çiziverdiğiniz bu uçan kuş resmi olasılıkla **m** harfini andıran bir şekil oldu değil mi? Uçan bir martı çizdiğinizizi görür gibiyiz. Zaten çoğumuz bu şekli, kâğıt kalemle ilk tanıştığımızda çizdiğimiz manzara resimlerine de yerleştirmişizdir. Adını, türünü bilmeden çizdiğimiz o kuşlar, martılar...

Martılar, doğal yaşamda, denizlerin, denizlerdeki dalgaların, kayalıkların ve geniş kumsalların en yakın arkadaşlarıdır. Kiminin adı karabaş, kimininki

küçük, kimininki de gümüş martı. Daha da var: İncegagalı martı, ada martısı, karasırtlı martı vb... Saymaya başlarsak 50 ayrı martı türünü art arda

Gümüş martılar, gemilerin çevresinde ya da onlarla birlikte uçmayı çok severler.

sıralamamız gerekir. Ama biz, İstanbul'da Haydarpasha iskelesinden vapura binip Karaköy'e doğru yol alırken, güvertede simit parçalarıyla beslediğimiz martılardan, gümüş martılardan söz edeceğiz. Onların verdiğimiz bir parça ekmeğe hoş çıkışlarıyla karşılık verdiklerini, suyun içine bir dalıp bir çıktıklarını, gökyüzünde süzülüşlerini görmeyenin varsa, yalnızca bu nedenle bir vapur yolculuğu yapabilirsiniz.

Başı, boynu, kuyruğu, karnı bembeyazdır gümüş martıların. Sırt kısmı ve kanatların mavimsi gri

rengi, o beyazlıkla öyle güzel bir uyum içindedir ki. Bu uyum, kanatların ön ve arka kenarlarındaki beyaz birer şeritle tamamlanır. Kanat tüylerinin bir kısmının uç kısımları siyahtır, ama beyaz beneklerle de süslenmiştir. Yumurtadan çıktıktan sonraki dönemlerde yavruların gagası koyu renklidir. Erginleştikten sonra sarı renk alan gaganın alt ucunda kırmızı bir leke göze çarpıverir hemen. Bu leke, onun gümüş martı olduğunun bir işaretidir aslında. Ayakları, kahverengiyle gri tonlarının karışımı bir renktedir, tırnakları da siyah. Gözbebeklerindeki limon sarısı renkle, gümüş martıları, Galatasaray'ın, Beşiktaş'ın ve Fenerbahçe'nin formalarını aynı anda giymiş birine benzetebiliriz.

Gümüş martılar, 60 cm'lik uzunluk, 45 cm'lik kanat açıklığıyla martılar ailesinin en büyük kuşlarından biridir aynı zamanda. İşte bu nedenle onların bir diğer adı "büyük martı"dır. Kuvvetli kanatlarıyla, güçlü uçuşlar yapan bu kuşların yaşamda kalma savaşımına her an tanık oluruz. Denizin yüzeyinde bir besin maddesi görür görmez alçalır, bir çırpıda kapıp götürürler. Hemen söyleyelim, besin konusunda hiç seçici de değiller. Balık, böcek, ekmek, marul... ne bulurlarsa yerler. Oldukça da

Yavrular, çevrede dolaşabilecek kadar büyüdüklerinde, yuvalama alanının sınırlarını bilmezler. Bu nedenle anne babalarının onları koruması gerekir. Anne baba martılar, yumurtadan çıktıktan sonra birkaç gün içinde yavruların sırtlarındaki lekeleri öğrenirler ve onları bu lekelerden kolayca tanırlar.

kurnazdırlar. Kumulların üzerindeyken, bir noktada durup ayaklarıyla yere vururlar. Dansa benzeyen bu davranışlarını aslında toprağın altında yaşayan solucanları dışarı çıkarmak için yaparlar. Solucanlar, bu sesler üzerine saklandıkları yerlerden dışarı çıkarlar. İşte o anda, denizde onlara verdiğimiz ekmeği nasıl bir çırpıda kapıyorlarsa, solucanları da öyle kapiverirler. Avladıkları bir midyenin kabuğunu kırıp, içindekini nasıl yerler dersiniz? Bu konuda da oldukça zeki davranırlar ve buldukları midyeyi yüksekten kayaların üstüne atarak kırar, sonra da yerler.

Gümüş martılar topluluk halinde yaşarlar. İlk bakışta kalabalığın yarattığı bir karmaşa içindeymişçesine gürültücü ve kavgacı görünseler de aslında aralarında bir düzen vardır. Öyle ki her çiftin topluluk içinde, kendine ait, koruduğu ve yuvaladığı bir alanı bulunur.

İlkbahar geldiğinde, yani içinde bulunduğumuz aylardan itibaren dişilerde bir üreme telaşı başlar. Dişi, erkek martıyla çiftleşebilmek için onu zorlayabilir bile. Sonra her biri, dişinin bir kerede

bırakacağı 2-3 yumurta için yuvalarının hazırlıklarına başlar. Martılar, yaşadıkları bölgenin özelliklerine bağlı olarak yuvalarını farklı yerlere yapabilirler. Kıydan uzak adalarda toprağa, avcı hayvanların çok olduğu karasal alanlardaysa kayalık, uçurumlu bölgelere yuva yaparlar. Yumurtalarını çalılıklar arasında ya da suda yüzen büyük bir tahta parçası üzerinde, kurumuş otlar, suyosunları, küçük ağaç dallarından yaptıkları yuvalara bırakırlar. Kimi zaman da yeni bir yuva yapmak yerine, eski bir yuvayı yenilerler. Anne martı en az 26 gün, en çok da 32 gün kuluçkaya yatar. Sonra yumurtalar açılır ve yavrular dışarı çıkar. Bundan sonra, yoğun bir beslenme dönemi başlar. Acıkan yavrular gagasındaki kırmızı lekeden tanıdıkları annelerine gagalarını uzatırlar. Anne martı, yavrularını gagasıyla ezerek biriktirdiği besinlerle besler. 35-59 gün sonra uçuşa hazır hale gelecek olan yavru martılar, her şey yolunda giderse en az 35, en çok 49 yıl yaşayarak, denizlerde, kıyılarda, kayalıklarda dolaşıp dururlar.

Gülgün Akbaba